

необхідно для створення вихідної понятійної бази. На наступних етапах така діяльність ускладнюється — подається зразок пошукової діяльності, моделюються відповідні ситуації, учень поступово вводиться в такі ситуації спочатку за допомогою вчителя, а потім, в залежності від ступеня самостійності, засвоює інтелектуальні вміння пошукової (синоніми — продуктивної, творчої) діяльності.

Урок, як основна форма сучасного навчального процесу, перестає бути таким. Ведучу роль тепер відіграє система уроків в межах тематичного планування. Сам урок як фрагмент навчального процесу не є обов'язково завершеним із строго регламентованою структурою. Учитель отримує можливість гнучко маневрувати в межах теми, яка обов'язково починається з первинної абстракції і закінчується теоретичним узагальненням.

Засоби навчання використовуються для моделювання навчального змісту в структурі теоретичних узагальнень, а також для отримання необхідних результатів на етапі сходження до конкретного. Змінюється характер пізнавального інтересу. Тепер інтерес не викликається штучно на початку навчання, а стає автоматичним атрибутом відповідним чином організованої продуктивної діяльності.

Викладена структура методики біології успішно застосовується нами в Сумській гімназії № 1 та інших школах області.

*Ірина Курмакова, Світлана Грузнова,
Анжела Бутко, Вікторія Біба,
м. Чернігів*

Система викладання хімії в класах хіміко-біологічного профілю

Наступним кроком реформування шкільної освіти після введення дванадцяти бальної системи оцінювання знань та 12-річного терміну є повний перехід старшої школи на профільне навчання. Практика існування профільних класів в загальноосвітніх школах показала високу ефективність та результативність такого навчання.

Обласний ліцей при ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка є учбовим закладом в якому органічно поєднується допрофесійна підготовка та профільне навчання. Результатом сумісного творчого пошуку викладачів ліцею та кафедри хімії ЧДПУ з'явилась система викладання хімії, яка постійно удосконалюється.

Мета — підготувати конкурентноздатних абітурієнтів з розвинутим хімічним мисленням, сформованими навичками самостійної роботи, розуміючих проблемні питання хімічної науки. Створений як допрофесійний навчальний заклад при ЧДПУ, ліцей поперед всього орієнтується на підготовку абітурієнтів для хіміко-біологічного факультету, але з початку ми ставили як одну з задач — надавати таку освіту учням ліцею, яка б дозволила їм навча-

тися в будь-якому престижному вузі України, де хімія є профілюючою дисципліною.

На вивчення хімії за рахунок державного та ліцейного компонентів відводиться 9 годин на тиждень: 2 — лекційні, 2 — практичні (застосовується лекційно-семінарська система), 2 — спецкурс, 2 — факультативні заняття, 1 — лабораторні роботи. Викладання основного курсу відбувається за авторською програмою, яка дозволяє здійснити перехід від базової програми для непрофільних класів на поглиблене вивчення хімії. Враховуючі особистісно-орієнтований підхід на факультативні години клас розподіляється на лабільні підгрупи (дозволяється перехід за бажанням учня) за рівнем успішності. В першій підгрупі поглиблюються знання, розв'язуються ускладнені та олімпіадні задачі, проблемні питання, в другій — закріплюється матеріал основного курсу.

Викладачами ліцею розроблені та викладаються спецкурси «Історія хімічної науки», «Цікава хімія», «Хімія в промисловості» (екологізований), «Основи хімічного аналізу», «Хімія навколо нас» (викладався у літній інтелектуальній школі). Заліки по спецкурсам проводяться у вигляді захисту творчих проєктів ліцейців.

Для реалізації створеної системи навчання розроблено методичне забезпечення, в тому числі методичні рекомендації для самостійної роботи учнів, картки завдань для розвитку вміння узагальнювати, контрольні та самостійні роботи, які включають тестові завдання. Для забезпечення об'єктивності контролю знань використовується комп'ютерне тестування.

Восьмирічний досвід роботи за створеною системою показав її високу результативність: випускники ліцею успішно навчаються в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Національному медичному університеті імені Богомольця, Чернігівському державному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка.

Розуміючи що висока результативність пояснюється насамперед ентузіазмом, захопленістю улюбленою справою викладачів ліцею, вважаємо що створена нами система роботи може бути корисною при організації навчання в профільних хіміко-біологічних класах, до яких набираються учні після непрофільної базової школи.

Олексій Гирия, м. Суми

Контроль і корекція навчально-пізнавальної діяльності учнів класів гуманітарного профілю як засіб посилення мотивації при вивченні хімії

Для організації системної та різноманітної за формами самостійної роботи учнів у класах хімічного профілю, нами створений і апробований дидак-